

Παγκόσμιο βιογραφικό λεξικό, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1988,

Τόμος 9B, σελ. 81.

Τατάκης, Βασίλειος (Άνδρος, 1897- Αθήνα, 1986).

Ανώτερος εκπαιδευτικός, παιδαγωγός και φιλόσοφος, σημαντική προσωπικότητα της νεοελληνικής πνευματικής ζωής με πλούσιο διδακτικό και επιστημονικό συγγραφικό έργο. Σπούδασε φιλολογία και φιλοσοφία στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Σορβόνης και δίδαξε ως καθηγητής γυμνασίου και γυμνασιάρχης στην Κύπρο, την Κρήτη, τη Μακεδονία και την Αθήνα (1922- 45). Στην περίοδο 1934-38 ήταν διευθυντής του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και από το 1945 ως το 1958 ανώτατος εκπαιδευτικός σύμβουλος.

Το 1939 ο Τατάκης έγινε διδάκτορας της Φιλοσοφίας στη Θεσσαλονίκη με τη διατριβή *Διαιρέση-Μερισμός*

. Είχαν προηγηθεί η σπουδαία γαλλική μονογραφία του για τον στωικό φιλόσοφο Παναίτιο (*Pan*

é
tius
de Rhodes

,
le
fondateur
du
moyen
stoicisme

1931) και τα φιλοσοφικά δοκίμια
Το πρόβλημα της αλήθειας
(1933),
Η τραγωδία της γνώσεως
(1933),
Στη χώρα των στοχασμών. Ένας φιλοσοφικός διάλογος
(1933, 1985

2
) , καθώς και οι μεταφράσεις των πλατωνικών διαλόγων
Κρίτων
(1931) και
Ευθύφρων
(1933). Αργότερα (1954-57) ο Τατάκης μετέφρασε υποδειγματικά και τους πλατωνικούς
διαλόγους
Λάχης

3
Μένων

4
Θεαίτητος, Ευθύδημος, Πρωταγόρας
και το
Περί ψυχής
του Αριστοτέλη. Στην περίοδο 1947-56 διδάξε αρχαία, βυζαντινή και νεότερη αγγλική
φιλοσοφία και λογική στο σύλλογο « Αθήναιον », που είχε ιδρύσει ο Ε. Παπανούτσος.
Σχετικά είναι τα βιβλία του
Θέματα χριστιανικής και βυζαντινής φιλοσοφίας
(1952) και
Μελετήματα Χριστιανικής Φιλοσοφίας
(1967).

Το 1949 κυκλοφόρησε στο Παρίσι γαλλικά (ως παράρτημα της γνωστής Ιστορίας της
Φιλοσοφίας του Ε. Μπρεγιέ) το έργο του Τατάκη *Η Βυζαντινή Φιλοσοφία (La Philosophie
Byzantine*
(ανατύπ. 1959, ισπαν. μετάφρ. 1952, ελλην. μετάφρ. με βιβλιογραφική συμπλήρωση Λ.
Μπενάκη για την περίοδο 1949-76, 1977) που αποτέλεσε γόνιμη αφετηρία για το
ενδιαφέρον της έρευνας και για τη μελέτη σε διεθνές επίπεδο της παραγνωρισμένης ως
τότε περιόδου της μεσαιωνικής ελληνικής φιλοσοφίας. Τη διεθνή αναγνώριση του έργου
αυτού επιβεβαιώνει το ότι ο Τατάκης προσκλήθηκε να γράψει το κεφάλαιο « Η ελληνική
πατερική και βυζαντινή φιλοσοφία » στην έγκυρη

Ιστορία της Φιλοσοφίας

της

Encyclop

é

die de la Pl

é

iade

(τόμ. 1, Παρίσι 1969, ελλην. μετάφρ. Κλ. Ιωαννίδη, Δευκαλίων, τεύχος 14, 1975). Στην περιοχή της φιλοσοφίας των Ελλήνων πατέρων της Εκκλησίας και του Βυζαντίου η προσφορά του Τατάκη υπήρξε πραγματικά πρωτοποριακή και βαρυσήμαντη. Στα βασικά βιβλία και σε μεγάλο αριθμό σχετικών άρθρων του οφείλουμε ένα νέο γενικό προσανατολισμό και ορθές εκτιμήσεις για τη μελέτη και την κατανόηση των μεγάλων αυτών περιόδων της ελληνικής σκέψης. Το ίδιο ισχύει και για τη φιλοσοφία του Νεότερου Ελληνισμού με το έργο του για τον Γεράσιμο Βλάχο και άρθρα, που περιέχουν πολύτιμο ερευνητικό και συνθετικό υλικό.

Άλλα βιβλία του Τατάκη της περιόδου αυτής είναι οι μεταφράσεις έργων του Μπερξόν (*Οι*

δύο πηγές της Ηθικής και της Θρησκείας)

, του Λίβινγκστον

(*Το ελληνικό πνεύμα και η σημασία του για μας*)

και του Ζελίνσκι

(*Η Σίβυλλα*)

, το δοκίμιο

Παραγωγή - Επαγωγή

(1952) και ο τόμος

Σκούφος-Μηνιάτης-Βούλγαρης-Θεοτόκης

της «Βασικής Βιβλιοθήκης» (1953).

Το 1958 ο Τατάκης εξελέγη τακτικός καθηγητής της Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, όπου διδάξε ως το 1967. Από την εποχή αυτή και έπειτα το διδακτικό έργο του και την άλλη πνευματική δραστηριότητά του (μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Βασιλικού Ιδρύματος Ερευνών, πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κρατικού Θεάτρου

Βορείου Ελλάδος κ.ά.) συμπληρώνει η δημοσίευση σημαντικών βιβλίων, τόσο στον πανεπιστημιακό όσο και στον ευρύτερο επιστημονικό χώρο. Κυριότερα είναι: *Φιλοσοφία και Επιστήμη* (1961), *Λογική* (1966), *Η συμβολή της Καππαδοκίας στη χριστιανική σκέψη* (1967,1988)², *Ο Σωκράτης* (1970), *Φιλοσοφικά μελετήματα* (1972), *Η πορεία του ανθρώπου* (1973), *Γεράσιμος Βλάχος ο Κρησ* (1973, έκδ. του Ελληνικού Ινστιτούτου Βενετίας, όπου εργάστηκε ο ίδιος ερευνητικά για να ανασυνθέσει τη ζωή, τη δράση και το έργο του σπουδαιού φιλοσόφου-ιεράρχη του 17ου αι.), *Σκέψη και ελευθερία* (1975), *Παιδαγωγική* (1978) και *Μελετήματα Ιστορίας της Φιλοσοφίας* (1980). Το συγγραφικό έργο του Τατάκη συμπληρώνουν πολλά άρθρα δημοσιευμένα σε γνωστά περιοδικά. Από αυτά ξεχωρίζουν τα σχετικά με τον Θεόφιλο Καΐρη, τον «πολύμορφο και πολυπράγμονα» φιλόσοφο της Άνδρου, και τα άρθρα επίκαιρου πνευματικού προβληματισμού. Ανέκδοτα έμειναν πολλά από τα μαθήματά του στο «Αθηναίον», μια «Μεθοδολογία» καθώς και τα «Απομνημονεύματά» του.*

Ο γενικός φιλοσοφικός προσανατολισμός του Τατάκη είναι πνευματοκρατικός, και το βασικό μεταφυσικό του στίγμα καθόρισε ο ίδιος από την εποχή του *Προβλήματος της αλήθειας* (1933): «Ούτε

οντολογικός δογματισμός ούτε δογματικός και απόλυτος ντετερμινισμός. Η αλήθεια είναι μια αρμονία, που επικρατεί στο πνευματικό έργο του ανθρώπου, σ' οποιαδήποτε περιοχή, είτε νοητή είτε αντικειμενική, κάθε φορά που το έργο αυτό αντιμετωπίζεται από τον άνθρωπο ως πνεύμα». Η απασχόλησή του με τον αρχαίο φιλοσοφικό λόγο (μεταφράσεις, ερμηνευτικά σχόλια, μονογραφίες) υπήρξε δημιουργική, και χαρακτηριστική είναι η πίστη του στη συνέχεια της ελληνικής φιλοσοφίας. Τέλος πρέπει να εξαρθεί η ποιότητα του λόγου του, ο μεθοδικός προβληματισμός και η πλαστική γλώσσα, κυρίως όμως το υψηλό παιδαγωγικό και διδακτικό ήθος του, που τον οδήγησαν να υπερασπίζεται πάντα τα πιο ζωντανά στοιχεία της ελληνικής παιδείας με ένα αξιοθαύμαστο ισοζύγιο σοφίας, πείρας και προοδευτικών ιδεών. Για το σύνολο της διδακτικής και συγγραφικής του δράσης η Ακαδημία Αθηνών του απένειμε το 1982 το «Αριστείο Ιστορικών και Κοινωνικών Επιστημών».

ΛΙΝΟΣ Γ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

* Τα «Απομνημονεύματα» εκδόθηκαν μετά το θάνατό του από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης (1993).

ΒΑΣΙΛΗΣ Ν. ΤΑΤΑΚΗΣ

1896 – 1986

Καθηγητής του Αριστοτελείου πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης υπήρξε ο Βασίλης Ν. Τατάκης. Γεννήθηκε το 1896 στο Συνετί της Άνδρου και ήταν το ένατο και τελευταίο παιδί μιας πολυμελούς οικογένειας. Έβγαλε το Δημοτικό σχολείο στο Συνετί με δάσκαλο τον Πιτροφιανό Ιωάννη Σεργούλια και το Σχολαρχείο από το 1906 έως το 1909 στη Χώρα. Τις Γυμνασιακές του σπουδές έκανε στην περιώνυμη Ευαγγελική Σχολή στη Σμύρνη από το 1909 έως το 1914. Το 1919 εγγράφεται στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από την οποία και αποφοίτησε το 1922. Από το 1922 έως το 1928 εργάστηκε ως φιλόλογος σε σχολεία στη Σκόπελο, στη Λεμεσό, στη Λευκωσία και στις Σέρρες. Σημαντική για τη μετέπειτα πορεία του ήταν η μετάβασή του το 1928 στο Παρίσι και η εγγραφή του στο γνωστό Πανεπιστήμιο της Σορβόνης για μεταπτυχιακά στη Φιλοσοφία. Ταγμένος στην προσπάθεια ανύψωσης της τόσο ταλαιπωρημένης ακόμα και στις μέρες μας Μέσης Παιδείας, δεν οραματίζεται πανεπιστημιακές θέσεις. Έτσι, επιστρέφοντας το 1930 από το Παρίσι, ξαναπιάνει δουλειά σαν καθηγητής στο Β' Γυμνάσιο Αρρένων Θεσσαλονίκης και το 1932 γίνεται Γυμνασιάρχης και διορίζεται στο Ηράκλειο Κρήτης. Το 1934 μέχρι το 1938 αναλαμβάνει τη Διεύθυνση του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, όπου επιστρέφει το 1958 ως Πανεπιστημιακός επόπτης καθηγητής. Στο μεταξύ, από το 1938 έως το 1945 είχε υπηρετήσει ως Γυμνασιάρχης και στα Γυμνάσια Νεάπολης Κρήτης, Πειραιά και Νέας Φιλαδελφείας. Το 1958 εκλέγεται καθηγητής της Φιλοσοφίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, από το οποίο απεχώρησε το 1967 λόγω ορίου ηλικίας.

Ο Β. Τατάκης αγαπούσε πολύ την Άνδρο και ιδιαίτερα το Συνετί. Ως τη στιγμή που έπαψε να αναπνέει, οπουδήποτε και αν βρισκόταν, έφερνε στο νου σκηνές από τα παιδικά και μετέπειτα χρόνια του, που είχε περάσει στο γενέθλιο χωριό του. Η αγάπη του αυτή για το Συνετί προκύπτει και από κείμενά του, σε ένα από αυτά, μεταξύ άλλων αναφέρει:

«Δρόσισε την ψυχή μου η ολιγόωρη επίσκεψη στο ευλογημένο το χωριό μου, το Συνετάκι. Νοιώθω ανανεωμένες τις εσωτερικές δυνάμεις και γεμάτος συγκίνηση και χαρά. Όταν πατώ τα χώματα του χωριού μου, νοιώθω ότι πατώ στα ίχνη που άφησαν τα παιδικά μου πόδια, και τα βήματά μου τα συντρόφευαν, τα φτέρωναν κάποια σχέδια, κάποια όνειρα, κάποιες ιδέες και ιδανικά, κάποιοι οραματισμοί και σκέψεις για το μέλλον. Αλλά και κάτι ακόμη σπουδαιότερο, γιατί αγγίζει τη ρίζα μου... Δεν έχω γνωρίσει καλύτερο και πιο ευεργετικό και λυτρωτικό περίπατο από αυτόν που μου χαρίζει το χωριό μου. Σε ευχαριστώ τρισευλογημένο μου Συνετάκι. Πάντα θα είμαι μεγάλος οφειλέτης σου».

Ο Β.Τατάκης ως άνθρωπος είχε παντού μια φήμη εξαιρετη. Όλοι μιλούσαν για την ακεραιότητα και ευθύτητα του χαρακτήρα του, για το ήθος του, το θάρρος της γνώμης του και κύρια την μεγάλη επιστημονική του κατάρτιση. Κάποια βέβαια από τα ανωτέρω γνωρίσματα , συχνά δεν είναι καθόλου αρεστά. Και ο ίδιος, ορισμένες φορές, τα προσόντα του αυτά τα πλήρωσε ακριβά. Ο Τατάκης ήταν παθιασμένος ιεραπόστολος, ταγμένος στην προσπάθεια ανύψωσης της παιδείας του τόπου. Είχε τάξει τον εαυτό του να υπηρετήσει την πατρίδα του με όλες τις δυνάμεις, μοχθώντας να αποκτήσει ο ίδιος όσο πιο πλούσιο πνευματικό οπλισμό μπορούσε, για να τον χρησιμοποιήσει στη συνέχεια για το καλό της χώρας μας.

Δημιούργησε μία πολύ αξιόλογη οικογένεια με δύο εξαιρετικές κόρες, την Αργυρώ και τη Νίκη, με υψηλή μόρφωση και παιδεία.

Πέθανε σε βαθιά γεράματα το 1986 στην Αθήνα. Η Άνδρος πρέπει να είναι πολύ υπερήφανη για το άξιο τέκνο της, ο δε Σύλλογός μας που ο Πρόεδρός του ,ως Πρόεδρος τότε του άλλου εν Αθήναις Συλλόγου «το Συνετί», είχε φροντίσει να γίνει η πρώτη εκδήλωση προς τιμή του τη δεκαετία του 1990 στις αίθουσες του Συλλόγου, θεωρεί ότι το έργο του και οι διδαχές του, τιμούν τον γενέθλιο τόπο του.

Αιωνία του η μνήμη.

(Στοιχεία από τα ΑΝΔΡΙΑΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ-33 της ΚΑΪΡΕΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΝΔΡΟΥ – ΕΤΟΥΣ 2002)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ:ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΥΝΕΤΙΟΥ